

Yazılar:

GRAFİK TASARIMCILAR MESLEK KURULUŞU

Pentagram New York'ta bir gün: Ortaklar, politikalar ve kişilikler

Rob Alderson

Fotoğraflar: Ike Edeani

www.itsnicethat.com

Çeviri: Leyla Tonguç Basmacı

Bu yılın başlarında, MTV'ye geçmeden önce Bloomberg Business Week'te devrim yaratan kreatif direktör Richard Turley'le bir röportaj yaptım. Yaratıcı ortamları açısından Londra ile New York'u kıyaslamasını istediğimde Turley, verdiği son derece dürüst cevabının sonunda şöyle dedi: "Herkes durmadan Pentagram'dan yakınıyor."

Pentagram New York ortağı Emily Oberman "Bana bir kompliman gibi geldi" diyor ve gülüyor. "Herkes Pentagram'dan yakınıyor, çünkü yıllardır uğraşıp elimizden gelenin

en iyisi yapıyoruz ve bazen başarılı, bazen başarısız oluyoruz, ama en azından deniyoruz."

"Pentagram'la ilgili söylenenler komik geliyor. Bir kısmı doğru, ama bir kısmı o kadar yanlış ki, çok saçma geliyor. İnsanlar ne düşünürse düşünsün, Pentagram'ın temelinde daima iyi işler üretmek vardır. İş planımız temelde bu. Başarılı olmamız, hem Pentagram dünyası, hem de tasarım dünyası açısından olumludur."

Haziran ayında bütün bir günümü Pentagram'ın Manhattan'da, Fifth Avenue'da, Madison Square Parkı'nın tam karşısında bulunan New York ofisinde geçirdim (Londra'da bir bu kadar büyük bir ofis, San Francisco, Berlin ve Austin'de de tek ortaklı uydu ofisler var). Bir yandan müthiş bir hayranlık uyandıran, diğer yandan zehir zemberek yorumlara konu olan bu şirket hakkında mümkün olduğu kadar çok şey öğrenmek için New York'taki ortakların beşiyle görüştim (Eddie Opara ile Natasha Jen o gün ofiste yoklardı) ve Londra'ya döndüğümde Emily Oberman'la görüştim.

Pentagram'a 2012'de ortak olan Oberman'ın dikkatini ilk olarak

şirketin kültürü çekmiş. "Burada önemli olan bürokrasi değil, gerçekten iş yapmak. Ortakların hepsi tasarım ve ortak çalışma konusunda cömert ve düşünceli. Burası büyük bir şirket gibi değil, çok daha özel ve sıcak."

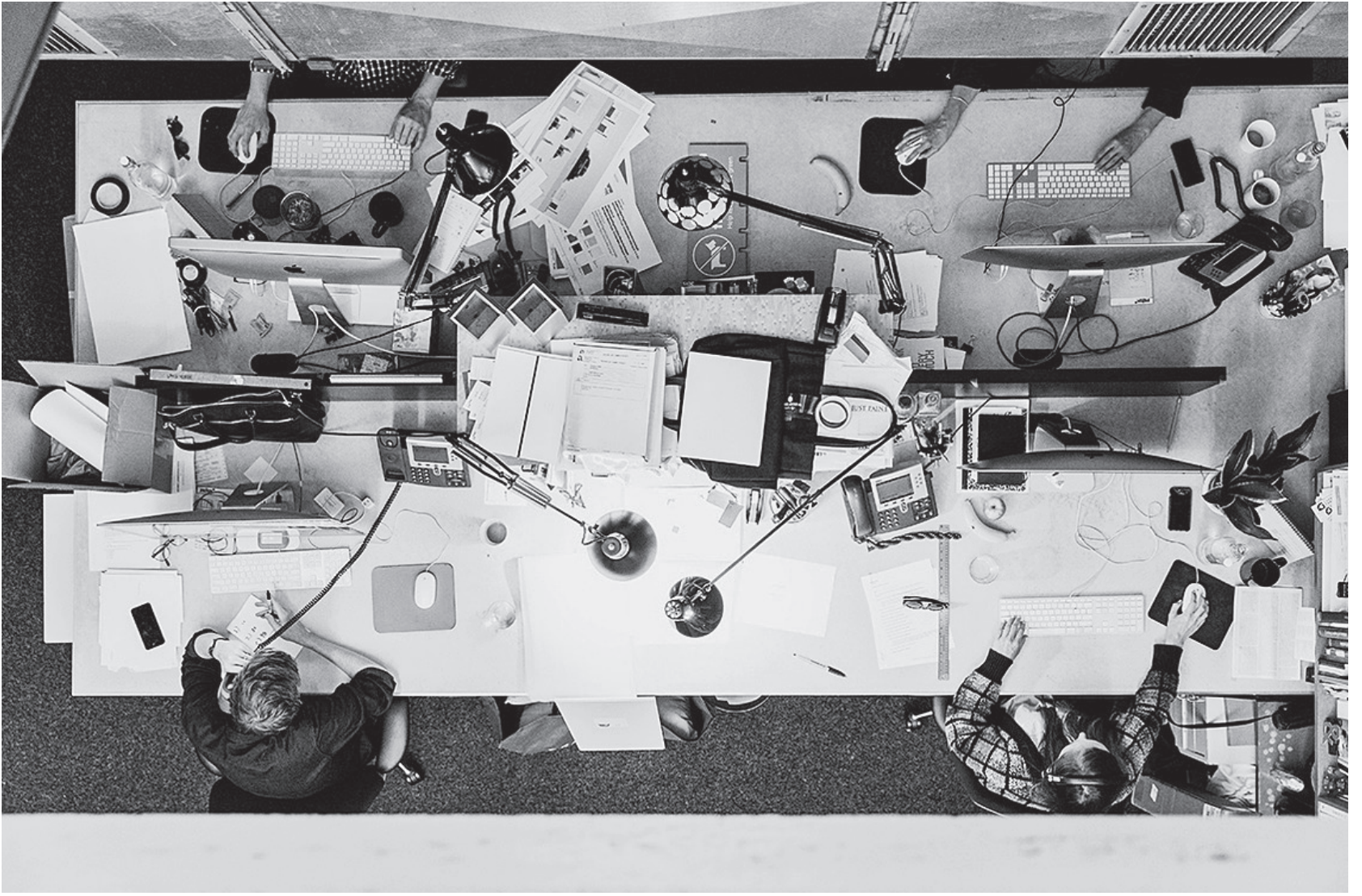
Ortaklar Pentagram'ın hem sahipleridir, hem de şirketi yönetirler ve her ortak şirkete getirdiği projeler üzerinde çalışmak için kendi ekibini oluşturur. Emily Oberman, "Politikadan pop kültüre kadar her şeye ilgi duyan yetenekli, zeki, komik insanlar ararım" diyor. "Ben duygularımı belli etmeden duramam, onun için ekibim mutlu olup olmadığını bilir, böylesi hoşuma gidiyor, ama onların hoşuna gittiğinden emin değilim."

Oberman ekibi New York ofisinin bodrum katında, ABD ortaklarının en eski ortağı olan Michael Bierut ekibinin yanı başında faaliyet gösteriyor. Ortaklar ise ofisin birinci katının sol tarafında boydan

boya uzanan masalarda oturuyorlar. Bekleme salonunda oturan ziyaretçiler, grafik tasarım alanında dünyanın en büyük yetenekleriyle karşı karşıya geliyorlar. Bu biraz sıra dışı bir düzenleme: Bierut ile Oberman ekipleriyle görüşmek için hemen aşağıya inebilir, ama diğer ortaklar projelerindeki gelişmeleri konuşmak için üst kata çıkmak zorundalar.

Bu bina bir stüdyo olarak tasarlanmadı; hayatına bir banka şubesi olarak başladı, sonra bir giyim mağazası, daha sonra da MK adlı bir gece kulübü oldu. Michael Bierut gece kulübünün, kodaman babası evde olmayan, karanlık işlere bulaşmış, Güney Amerikalı bir zamparanın yasadışı partisi gibi bir tema üzerine kurulu olduğunu hatırlıyor. Bu arada Michael'ın 1980'lerle 1990'ların New York gece kulübü dünyası konusunda olağanüstü bir bilgiye sahip olduğunu söylemek lazım.

Bierut Pentagram konusunda da çok şey biliyor ve kuruculardan biri olan Colin Forbes'un "bir tür orta yaş krizi geçirip" 1980'de Londra'dan ayrıldığını ve New York'a gelip bu ofisi kurduğunu anlatıyor. Pentagram'ın Londra merkezi Paddington tren istasyonuna bakıyordu; Forbes New York'ta, Londra'yla bazı özellikleri ortak olduğu için Manhattan bölgesine odaklandı. Bierut şöyle diyor: "New York'un eski ve problemli bir mahallesiydi, bölgenin tamamı akşam 6'dan sonra kapkaranlık olurdu. Sokağın karşısındaki park gündüz korkutucu, gece ise basbayağı tehlikeliydi."

Bir süre efsanevi Massimo Vignelli'yle beraber çalışan Bierut 1990'da Pentagram'a katıldı. "Vignelli Associates'te çalışmaya bayılırdım; bir aile gibiydik. Ama bir İtalyan ailesi. Bir anlamda yalıtılmış bir ortamdı ve ne yapıp ne yapılamayacağına dair sözlü ve sözlü bile olmayan kurallar söz konusuydu. Pentagram oldukça

eklektik göründü, o da bana çekici geldi."

Pentagram, Bierut'un "çok çekici, kendine özgü, kalabalık ve verimsiz" olduğunu kabul ettiği şu anki ofisine 1994'te taşındı. Mahalle bu arada emlak açısından cazip bir yatırım bölgesine dönüştü, hatta Chelsea Clinton Madison Square Parkına bakan bir daire aldı, ama Pentagram'ın ardındaki düşünce aynı kaldı. "Pentagram kurulurken şirket içindeki farklı ortakların aynı soruna farklı yaklaşımları olacağı ve bu kadar yan yana çalışınca buldukları çözümlerin herkes kendi başına çalışsa bulunacak çözümlerden daha ilginç olacağı düşünüldü."

Abbott Miller de bireyle topluluk arasındaki bu ilginç dinamiğe önem veriyor. Miller, Pentagram'ın ortaklarının ihtiyacı olduğu şeyin "çokbiçimli bir duyarlılık" olduğunu söylüyor ve şöyle devam ediyor: "Her biri bir sürü güçlü kişiliğin arasında hayatta kalacak kadar bir benlik duygusuna, ama aynı zamanda bu geniş dayanışma

ve işbirliği çerçevesini anlama becerisine sahip."

Abbott Pentagram'ı Colin Forbes'ın "bir tasarım projesi olarak en büyük ve en iyi fikri" olarak tarif ediyor ve yeni ortakların katılımını "şirketin kendini ayakta tutup baştan yaratması için çok zekice bir formül" olarak görüyor.

Bu durum mevcut ortakların da tetikte olmasını sağlıyor. "Bir araya gelip konuşurken olası bir ortak olarak birinin adı geçtiği zaman insan kendini tuhaf hissediyor, 'Dur bir saniye, o benim isim değil mi?' diye düşünüyor. İnsan kendi yerine daha iyi birinin gelmeyeceğinden emin olmak istiyor."

Ama Abbott, bir kez şirkete dahil olundu mu kariyerlerinin farklı safhalarında olan ortaklar arasındaki etkileşimin çok değerli olduğuna inanıyor. "Pentagram'a ilk katıldığım zaman hep Paula (Scher) ile yolculuk yapardık. Zamanla çalışma ve yaşlanma konusunda son derece şahsi bakış açılarımızı paylaştık, o zaman da insan kendini o bakış açısı

temelinde görüyor. Kendi başınıza çalışacak olsanız, kendinizi [belirli] şekillerde düşünmeye teşvik edemezsiniz. Her ortak için sürekli olarak kendini baştan yaratma söz konusudur. Herkes yol aldıkça kariyerler sürekli olarak iç içe geçiyor. Bu işin bir formülü varsa, işte o yeniden canlanmada yatıyor."

Michael Gericke, Pentagram'ın başarısında yeniden canlanmanın önemli bir rol oynadığı fikrine katılıyor. Gericke, "sürekli olarak değişen ortaklardan ve kişiliklerinden oluşan koleksiyon"un, "şirketin 40 yıldır faaliyet göstermesine rağmen, sürekli olarak değişen bir dengesizlik hali" yarattığına inanıyor. Gericke şöyle devam ediyor: "On yıl sonra bugün olduğundan farklı olacak, ama bugün de on yıl önce olduğundan farklı."

Gericke ortakların şirkete aynı yatırımı yaptığını ve maaşlarının aynı olduğunu, ama bu eşitlik halinin aralarında sürekli olarak

karşılaştırmalar yapmalarını engellemediğini söylüyor.

“Yaratıcı rekabet bizi teşvik ediyor, çünkü en büyük hayranlarımız ve eleştirmenlerimiz aynı zamanda ortaklarımız” diyor. “Çok çalışırsınız çünkü diğerlerinin çalışmalarını bir meydan okuma olarak görürsünüz.

“Tasarım, ego odaklı bir meslek dalıdır, ama egonun yanı sıra saygı duyduğunuz, hayran olduğunuz ve kendi başınıza ulaşamayacağınız bir yere ulaşmanızı sağlayan insanlarla çalışmalarınızı ve hayatınızı paylaşmanız gerekli. Bu çok hassas bir denge halidir ve herkesin yapabileceği bir şey değildir.”

Gerçekten de öyle. Kuruculardan biri olan Bob Gill, kendi yarattığı stüdyodan ayrıldı ve Peter Saville ile April Greiman dahil birkaç ünlü tasarımcı birkaç yıl geçmeden Pentagram’ı bıraktı. New York ofisinin İngiliz ortağı olan Luke Hayman 2007’de Pentagram’a katıldığında başlangıçta biraz zorluk çektiğini söylüyor.

“Özellikle ilk sene bir süreliğine çok korkutucu geçti. Şimdi kendimi çok daha rahat hissediyorum, ama bazen öyle dönemler oluyor ki ben bir sahtekârım, her şeyin yıkılmasına neden olmadan gelecek toplantıda istifa etmem lazım diye düşünüyorum. Ama buradakiler

bana çok destek oluyorlar ve şimdi Eddie veya Emily paniğe kapıldıklarında onlara ‘İstifa etmeden önce bir ay bekleyin. Durum düzelecek.’ diyebiliyorum.”

Luke Hayman ortaklık için iş görüşmesine ilk gittiğinde geri çevrilmiş – “ya fazlasıyla gergindim, ya da fazlasıyla ilgiye muhtaçtım” – ama New York dergisini yeniden tasarlayarak elde ettiği müthiş başarıdan sonra yer alan ikinci görüşmesinde kabul edilmiş (“biraz espri yaptım, o da bence çok önemli”). Şimdi, tüm ortaklar bir araya geldiğinde aralarındaki etkileşimi “biraz kaotik, biraz arızalı” olarak tarif ediyor.

“Prensipte herkes aynı oy hakkına ve aynı güce sahip, ama en uzun zamandır burada olanlar, medyada en geniş yer bulanlar, belli türden projeler getirenler, en çok ödül kazananlar diğerlerinden farklı. Her birimizin ayrı bir değeri var, her birimiz farklıyız.

“Sekiz yıldır çeşitli tartışmalara tanık oldum, bir zamanlar kesin olarak bir taraftaydım, şimdi başka bir açıdan bakıyorum. Belki de dünyayı fethetmemiz gerekli değil, belki de bazı projeleri kaybedersek ve onları Wolff Olins yaparsa sorun değil, belki de o kadar para kazanmamamız daha iyi, çünkü

o zaman takım elbiselilerin sayısı artar.”

Hayman Pentagram’da hayatı, uzun vadeli planlarını ve bir gün büyük bir uluslararası şirket, ertesi günü bir hayır kurumunun kâr gütmeyen bir kitabı üzerine çalışma imkânı olduğunu ballandıra ballandıra anlatıyor. “Ortaklarla toplantılarda her iki tür projeden söz ediyoruz: bu proje bize 10.000 \$ kaybettirdi, ama bu proje de çok para kazandırdı ve ötekini yapmamıza izin verdi.”

Pentagram ona bir tasarımcı olarak her iki dünyanın en iyi yönlerini sunuyor. “Biz hem küçük bir kalemi tasarlarken sahip olacağımız kontrolü, hem de milyonlarca kişinin göreceği bir banka logosunu tasarlarken yaratacağımız etkiyi istiyoruz.”

“Büyük şirketlerde yukarı tırmandıkça idari işlerle daha çok uğraşıp daha az tasarım yaparsınız. Sonuçta ancak herkes evine gittikten sonra tasarım yapabilirsiniz. Ben bütün taslaklara ve her sayfaya bakıp eleştirerek tasarımcılarımı sinir ederim. InDesign programını çok sık kullanmasam da tasarım yapıyorum.”

Tasarım süreciyle doğrudan bir ilişki olması Paula Scher’e göre de çok önemli. Scher New York’a üniversiteden mezun olduktan hemen sonra, cebinde 50 \$’la taşınmış ve 26 yaşına geldiğinde CBS Records plak şirketinin yılda 150 plak kapağından sorumlu kıdemli sanat direktörüymüş. Şimdi genç tasarımcıların, kendi kariyerinde o kadar önemli olan fiili “yapma” kısmından ne kadar uzak olduklarını görünce üzülüyor.

“Büyük tasarım şirketlerine giren öğrencilerim nesneler yapmıyorlar, değişiklik yapıyorlar. Veya belki nesneleri yapacak olan nesneler yapıyorlar. Veya belki de o nesneleri yapma işi kendilerine verilirse nasıl bir şeyin ortaya çıkacağını şirkete gösterecek sunumu yapmakla görevlendiriliyorlar!”

Paula Scher 1991’de Pentagram’a katıldığında tek kadın ortaktı. Daha önce Terry Koppel’le başarılı bir stüdyo kurmuştu, ama Koppel *Esquire*’a geçtiğinde Scher kariyerinin Pentagram gibi bir ismin ona açacağı kapılardan daha çok fayda göreceğine karar vermiş.

“Toplamda bana doğru gelmeyen bazı şeyler vardı, ama Pentagram’a katılırsam kendi başıma alacaklarımdan daha büyük ölçekli işler alabileceğimi biliyordum. Amacım tamamıyla pratikti, ama başlangıçta işler zordu, hatta oldukça sevimsizdi. Özellikle ilk ortaklar olan Londralılarla toplantılar oldukça zorlu deneyimlerdi. Eve gözyaşları içinde döndüğüm olurdu, ama

ilk başlardan itibaren hep sesimi duyurdum çünkü bu erkek topluluğunda hayatta kalmak için öyle yapmak zorundaydım.”

New York şehrinin üzerindeki kasvetli, dolu dolu bulutlar birdenbire boşalıp gök gürültüsü ofiste yankılanırken Scher’in bugün, yani Pentagram’a katıldıktan 24 yıl sonra konumunu nasıl gördüğüne geldik.

“Ben de akıl hocalığı yaptım ve onlara katkıda bulundum, ama buradakiler hızla büyüyorlar ve benim ne yapacağıma karar vermem lazım” diyor. “Benim için pek bir rol modeli kalmadı. 66 yaşındayım ve insanların çok çalıştığını görüyorum, ama sınırları zorlamıyorlar, bu durumda günümüzde belki de bunu yapmaya gerek yok diye düşünüyorum.”

“Sınırları zorlamak konusunda 20 yıl öncesine göre farklı düşünmüyorum, ama artık farklı olduğumu biliyorum, müşterilerim 40’lı yaşlarındaysa bana ikimizin de aynı yaşlarda olduğu döneme göre farklı bir gözle baktıklarını biliyorum. Bu da korkutucu bir şey, çünkü yeni baştan kadın olmak gibi, çalışmanın önüne dikilen bir engel daha demek ve benim için her alandaki en önemli sorun bu.”

Böylece Emily Oberman’ın ifade ettiği ve benim görüştüğüm ortakların çoğunun desteklediği görüşe geliyoruz: İş her şeyden önce gelir. Herkesin durmadan Pentagram diye yakınmasının başlıca sebebi de, en iyimser görüşle gerçek dışı, en kötümser görüşle idealist görünebilecek olan bu saf amaçtır. ●

YAZILAR

Grafik Tasarımcılar Meslek Kuruluşu
Derneği adına sahibi

Onur Gökalep

Tasarım

Bülent Erkmən

Sorumlu Yayın Yönetmeni ve

Tasarım Devamlılığı

Osman Tülü

Grafik Uygulama: Tipograf

Baskı: A4 Ofset

Ayda bir yayımlanır, para ile satılmaz.

Tüm hakları saklıdır.

Grafik Tasarımcılar

Meslek Kuruluşu Derneği

Ortaklar Caddesi Bahçeler Sokağı 17/4

Mecidiyeköy 34394 İstanbul

Tel: (0212) 267 27 58

Faks: (0212) 267 27 59

info@gmk.org.tr www.gmk.org.tr